

AYOLLAR TOMONIDAN SODIR ETILAYOTGAN JINOYAT VA HUQUQBUZARLIKLAR.

Muallif: Usmanova Kamila Kamoljonovna

Sergeli tumani bo'yicha IIO FMB xodimi

Annotatsiya

Ushbu maqola ayollar tomonidan sodir etilayotgan jinoyat va huquqbuzarliklarning sabablari, ahamiyati, dolzarbligi, oldini olish choralari va ta'sirini tahlil qiladi. Global va O'zbekiston misollariga asoslanib, ijtimoiy-iqtisodiy omillarni ko'rib chiqadi va profilaktika choralari taklif etadi.

Maqsad – jamiyatda gender tengligini ta'minlash va jinoyatchilikni kamaytirishga hissa qo'shish.

Kalit so'zlar: ayollar jinoyatchiligi, sabablari, ahamiyati, dolzarbligi, oldini olish choralari, ta'siri, iqtisodiy omillar, psixologik travma.

Kirish

Jamiyatda jinoyatchilik masalasi doimo dolzarb bo'lib kelgan, ammo ayollar tomonidan sodir etilayotgan jinoyatlar va huquqbuzarliklar alohida e'tiborni talab etadi. So'nggi yillarda, xususan O'zbekistonda, ayollar orasidagi jinoyatchilik darajasi o'sib borayotganligi kuzatilmoqda. Masalan, 2021-yilda ishsiz ayollar orasidagi jinoyatchilik 1,7 baravarga, 18-30 yoshdagi xotin-qizlar tomonidan sodir etilgan jinoyatlar esa 2 baravarga ko'paygan. Bu holat nafaqat oilaviy va ijtimoiy munosabatlarning buzilishiga, balki jamiyatning umumiy barqarorligiga ham ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu maqolada ayollar jinoyatchiligining sabablari, ahamiyati, dolzarbligi, oldini olish choralari va ta'siri tahlil qilinadi, shuningdek, global va mahalliy misollar asosida xulosalar chiqariladi.

Sabablari:

Ayollar tomonidan sodir etilgan jinoyatlarning sabablari ko'p qirrali bo'lib, ijtimoiy-iqtisodiy, psixologik va madaniy omillarni o'z ichiga oladi. Birinchi navbatda, iqtisodiy qiyinchiliklar va qashshoqlik asosiy sabablardan biri hisoblanadi. Ko'plab ayollar oson pul topish istagi bilan o'g'rilik, firibgarlik yoki boshqa mulkiy jinoyatlarga qo'l urishadi. Masalan, Hindiston va boshqa rivojlanayotgan mamlakatlarda ayollar jinoyatchiligining asosiy sabablari orasida iqtisodiy zaruriyat, ta'limning yetishmasligi va oilaviy muammolar ko'rsatilgan.

Ikkinchi sabab – psixologik omillar, jumladan, travma, ruhiy kasalliklar va zo'ravonlik. Ko'plab ayol jinoyatchilar bolalikda jinsiy yoki oilaviy zo'ravonlikka duch kelgan bo'lib, bu ularning giyohvandlik yoki ruhiy buzilishlarga olib keladi. O'zbekistonda ayollar jinoyatchiligining sabablari orasida oilaviy nizolar, erkaklar

ustidan qasos olish yoki yengil hayot tarzini tanlash kabi omillar alohida o'rin tutadi. Bundan tashqari, gender tengsizligi va patriarxal jamiyat tuzilishi ayollarni jinoyatga undashi mumkin, chunki ayollarning huquqiy va iqtisodiy mustaqilligi cheklangan.

Uchinchi sabab – ijtimoiy o'zgarishlar, masalan, urbanizatsiya va modernizatsiya. An'anaviy jamiyatdan zamonaviyga o'tish jarayonida ayollarning roli o'zgarib, ularni yangi muammolarga duch keltiradi, bu esa jinoyatchilikka sabab bo'ladi. O'zbekistonda kibermakon jinoyatlari, jumladan, ayollar tomonidan sodir etilayotganlari ham o'sib borayotganligi kuzatilmoqda.

Ahamiyati va dolzarbligi:

Ayollar jinoyatchiligining ahamiyati jamiyatning umumiy holatini aks ettirishida namoyon bo'ladi. Ayollar – oila va jamiyatning asosiy tayanchi bo'lgani uchun ularning jinoyatga qo'shilishi oilaviy buzilishlarga, bolalarning tarbiyasiga va ijtimoiy barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatadi. Dolzarbligi esa statistikada ko'rinadi: global miqyosda ayollar jinoyatchiligi o'sib borayotgan bo'lsa-da, erkaklarnikiga nisbatan kamroq, ammo uning o'sish sur'ati xavotirli. O'zbekistonda bu muammo gender tengligini ta'minlash strategiyasi doirasida muhim o'rin tutadi, chunki ayollar huquqlarining buzilishi jinoyatchilikka olib keladi. Shu bilan birga, ayollar jinoyatchiligi jamiyatdagi gender farqlarini ochib beradi va huquqiy islohotlarni talab etadi.

Oldini olish choralari:

Ayollar jinoyatchiligining oldini olish uchun kompleks choralar ko'rish zarur. Birinchi navbatda, ta'lim va iqtisodiy mustaqillikni ta'minlash: ayollarga kasbiy ta'lim berish va ish o'rinlari yaratish orqali qashshoqlikni kamaytirish mumkin. Ikkinchi, psixologik yordam: travma va ruhiy buzilishlarga qarshi dasturlar, masalan, oilaviy zo'ravonlikka qarshi markazlar ochish. Uchinchi, huquqiy va ijtimoiy choralar: qonunlarni takomillashtirish, gender tengligini targ'ib qilish va oilaviy maslahat xizmatlarini kengaytirish. O'zbekistonda voyaga yetmaganlar va ayollar uchun maxsus reabilitatsiya dasturlari samarali bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, jamiyatdagi stereotiplarni o'zgartirish va ayollarning huquqiy savodxonligini oshirish muhim.

Ta'siri:

Ayollar jinoyatchiligining ta'siri ijtimoiy va iqtisodiy darajada kuchli. Oilalarda buzilishlar, bolalarning psixologik travmalari va jamiyatda ishonchsizlik o'sishi kuzatiladi. Iqtisodiy jihatdan, jinoyatchilik davlat byudjetiga qo'shimcha yuklama yaratadi, chunki qamoqxonalar va sud jarayonlari xarajatlari ortadi. Shu bilan birga, ayollar jinoyatchiligi gender tengsizligini kuchaytirib, jamiyatning rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. O'zbekistonda bu muammo milliy xavfsizlikka ta'sir etib, ijtimoiy islohotlarni talab etadi.

Xulosa

Ayollar tomonidan sodir etilayotgan jinoyat va huquqbuzarliklarning oldini olish faqatgina huquqni muhofaza qiluvchi organlar vazifasi emas, balki butun jamiyatning umumiy mas'uliyatidir. Oila, mahalla, ta'lim muassasalari va davlat organlarining hamkorlikdagi sa'y-harakatlari orqaligina ushbu sohada ijobiy natijalarga erishish mumkin. Zero, Ayollar jinoyatchiligi – jamiyatning o'zgarishlari va muammolarining ko'zgusi. Uning sabablarini bartaraf etish orqali nafaqat jinoyatlarni kamaytirish, balki gender tengligini ta'minlash mumkin. Davlat va jamiyatning birgalikdagi sa'y-harakatlari bilan bu muammoni hal qilish realdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi.
1. 3.O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi.
3. O'zbekiston Respublikasining "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida"gi Qonuni.
4. O'zbekiston Respublikasining "Xotin-qizlarni tazyiq va zo'ravonlikdan himoya qilish to'g'risida"gi Qonuni.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlashga qaratilgan farmon va qarorlari.
6. Ichki ishlar organlarining huquqbuzarliklar profilaktikasi sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlari.
7. Mahalla instituti faoliyatini takomillashtirishga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar.
8. Jinoyatchilik va uning oldini olish masalalariga bag'ishlangan ilmiy-amaliy maqolalar va tahliliy materiallar.
9. Xotin-qizlar o'rtasida huquqiy madaniyatni oshirishga oid uslubiy qo'llanmalar